

**ეკონომიკის „მაგიური მრავალკუთხედის“ აქტუალური
ასპექტები: გლობალური ტენდენციები, საქართველოს
გამონავივები და მდგრადი სოციალურ-ეკონომიკური
განვითარების პარსპექტივები**

გელა მაჩაიძე

ტექნიკის დოქტორი, პროფესორი,

სსიპ საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

გელა ლობჯანიძე

ეკონომიკის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი,

სსიპ საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

<https://doi.org/10.52340/gbsab.2026.57.10>

საკვანძო სიტყვები: „მაგიური მრავალკუთხედი“, მაკრო-მიკროეკონომიკა, სახელმწიფო რეგულირება, მდგრადი განვითარება, გლობალური ტენდენციები.

შესავალი

თანამედროვე გლობალური ეკონომიკური პროცესები ზრდის მაკროეკონომიკური პოლიტიკის კომპლექსურობას, მრავალფაქტორულობას და მოითხოვს ეკონომიკური განვითარების მრავალგანზომილებიან შეფასებას. ეკონომიკის „მაგიური ოთხკუთხედის“ („Magic Square“ of Economic) მოდელი, რომელიც მოიცავს ეკონომიკურ ზრდას, ფასების სტაბილურობას, სრულ დასაქმებას და საგარეო ბალანსს წარმოადგენს მაკროეკონომიკური სტაბილურობის კლასიკურ ჩარჩოს. თანამედროვე პირობებში აღნიშნული მოდელი ფართოდება „მაგიური მრავალკუთხედის ანუ ექვსკუთხედის, რვაკუთხედის და ათკუთხედის“ კონცეფციამდე, რომელიც დამატებით მოიცავს სოციალური სამართლიანობის, გარემოსდაცვითი მდგრადობის, ინოვაციურ/ტექნოლოგიურ პროგრესს და ხანგრძლივი ეკონომიკური მდგრადობის ფაქტორებს. ანუ, ეკონომიკის „მაგიური მრავალკუთხედის“ („Magic Polygon“ of Economic) კონცეფცია წარმოადგენს მაკროეკონომიკური პოლიტიკის ანალიტიკურ ჩარჩოს, რომელიც მიზნად ისახავს სხვადასხვა ეკონომიკური მიზნების ურთიერთდაბალანსებას.

გლობალური ეკონომიკის თანამედროვე ეტაპზე, როდესაც მსოფლიო დგას კლიმატური ცვლილებების, ტექნოლოგიური ტრანსფორმაციისა და გეოპოლიტიკური ფრაგმენტაციის წინაშე, ეკონომიკური პოლიტიკის მიზნები აღარ შეიძლება განიხილებოდეს იზოლირებულად. შესაბამისად, „მაგიური მრავალკუთხედის“ მოდელი ხდება ინტერდისციპლინარული და ინტეგრაციული ანალიზის ინსტრუმენტი. შესაბამისად, კვლევის მიზანია გლობალური ეკონომიკური ტენდენციების ანალიზი აღნიშნული მოდელების ჭრილში, საქართველოს მაკრო და მიკროეკონომიკური გამოწვევების შეფასება და მდგრადი სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პერსპექტივების განსაზღვრა. ხოლო, კვლევა ეფუძნება შედარებით ანალიტიკურ და ემპირიულ მეთოდებს, საერთაშორისო ორგანიზაციების სტატისტიკურ მონაცემებსა და ეკონომიკური პოლიტიკის თანამედროვე თეორიულ მიდგომებს.

ნაშრომში განხილულია გლობალური ტენდენციები (2016–2025 წწ.), ევროკავშირის (EU-27) და ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის (ეთგო/ OECD) მიდგომები, ამასთან, განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა საქართველოს ეკონომიკის წინაშე არსებულ გამოწვევებს და შესაძლებლობებს გლობალური

შოკების ფონზე და ქვეყნის მდგრადი სოციალურ ეკონომიკური განვითარების პერსპექტივებს „მაგიური მრავალკუთხედის“ მოდელის ჭრილში. კვლევა აჩვენებს, რომ ეკონომიკური პოლიტიკის ეფექტიანობა თანამედროვე პირობებში ვერ შემოიფარგლება მხოლოდ მაკროეკონომიკური სტაბილურობით და საჭიროებს მდგრადობაზე ორიენტირებულ კომპლექსურ მიდგომას გლობალური ტენდენციების გამოვლინებების გათვალისწინებით, რათა რაციონალურად შეფასდეს საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პერსპექტივები მდგრადი განვითარების კონცეფციის ჭრილში.

ძირითადი ნაწილი

XXI საუკუნის ეკონომიკური სისტემები ხასიათდება გლობალიზაციის გადრმავებით, ტექნოლოგიური პროგრესის დაჩქარებით და ეკონომიკური ურთიერთდამოკიდებულების ზრდით. აღნიშნულმა პროცესებმა მნიშვნელოვნად შეცვალა მაკროეკონომიკური პოლიტიკის მიზნები და ინსტრუმენტები. ეკონომიკური განვითარების შეფასების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან თეორიულ მოდელად ჩამოყალიბდა „მაგიური ოთხკუთხედის“ კონცეფცია, რომელიც მიზნად ისახავს ეკონომიკური სტაბილურობის ოთხი ძირითადი რაოდენობრივი ინდიკატორის (ეკონომიკური ზრდა, უმუშევრობა, ინფლაცია, საგარეო ეკონომიკური წონასწორობა) ბალანსირებას. თუმცა, თანამედროვე გლობალური გამოწვევებმა, მათ შორის გლობალიზაციის გადრმავებამ, სოციალური უთანასწორობის ზრდამ, პანდემიურმა და გეოპოლიტიკურმა შოკებმა, კლიმატის ცვლილებამ და დემოგრაფიულმა ტრანსფორმაციამ ცხადყო, რომ „მაგიური ოთხკუთხედის“ (იხ. სურ. 1.) ტრადიციული ჩარჩო თანამედროვე გამოწვევების სრულყოფილ ასახვას ვეღარ უზრუნველყოფს და საჭიროებს აღნიშნული მოდელის გაფართოებას. შედეგად ჩამოყალიბდა „მაგიური მრავალკუთხედის“ კონცეფცია, რომელიც მაკროეკონომიკურ მიზნებთან ერთად მოიცავს თვისობრივ ინდიკატორებს სოციალური სამართლიანობის, გარემოსდაცვითი მდგრადობის, ინსტიტუციური ეფექტიანობის და მმართველობის ხარისხის, ინოვაციის და ციფრული ტრანსფორმაციის და სოციალური ინკლუზიის მიზნებს.

<p>ფასების სტაბილური დონე (ვალუტის სტაბილურობა)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ინდიკატორი: ფასების და ეროვნული ვალუტის სტაბილურობა, ფასების ინდექსი, ინფლაციის დონე; - საერთაშორისო სტანდარტი: ფასების სტაბილურობის დიაპაზონი - 2-3 %. - ევროკავშირის (ECB) მიზნობრივი ინფლაცია ~ 2% 	<p>დასაქმების მაღალი დონე/ზარისხი</p> <ul style="list-style-type: none"> - ინდიკატორები: უმუშევრობის დონე, დასაქმების მაჩვენებელი; - საერთაშორისო სტანდარტი: უმუშევრობის ბუნებრივ დონე - 4-6 %.
<p>„მაგიური ოთხკუთხედის“ ინდიკატორები</p>	
<p>საგარეო ეკონომიკური წონასწორობა</p> <ul style="list-style-type: none"> - ინდიკატორები: საგარეო ვაჭრობის ბალანსი (% მშპ-თან); - დადებითი საგარეო სავაჭრო ბალანსი; - საერთაშორისო სტანდარტი: $\pm 3-5$ % GDP - მისაღები დიაპაზონი. 	<p>ეკონომიკური ზრდა</p> <ul style="list-style-type: none"> - ინდიკატორი: რეალური მშპ-ის ზრდის ტემპი (%); - ეკონომიკური ზრდის ოპტიმალური ტემპები; - საერთაშორისო სტანდარტი: 3-5 % — მდგრადი და ჯანსაღი ეკონომიკური ზრდა (OECD / World Bank), თუმცა განვითარებადი ეკონომიკებისთვის დასაშვებია უფრო მაღალი ტემპიც.

აღსანიშნავია, რომ „მაგიური ოთხკუთხედის“ („Magic Square“ of Economic) კონცეფცია ეფუძნება კეინზიანურ და ნეოკეინზიანურ ეკონომიკურ მიდგომებს, რომლებიც ეკონომიკური სტაბილურობის მიღწევაში სახელმწიფოს აქტიურ როლს უსვამს ხაზს და მოიცავს, ერთი მხრივ, ფასების სტაბილურ დონეს და საგარეო ეკონომიკურ წონასწორობას, მეორეს მხრივ კი, დასაქმების და ეკონომიკური ზრდის მაღალ ხარისხს. ხოლო, ეკონომიკის „მაგიური ექვსკუთხედის“ („Magic Hexagon“ of Economics) კონცეფცია წარმოადგენს მაკროეკონომიკური პოლიტიკის მიზნების კომპლექსური სისტემას და „მაგიური ოთხკუთხედის“ გაფართოებულ ვერსიას, რომელიც მაკროეკონომიკურ სტაბილურობასთან ერთად მოიცავს ფისკალურ და სოციალურ კომპონენტებს (გაფართოებული კომპონენტებია: სახელმწიფო ვალის მდგრადობა და შემოსავლების თანასწორობა (Gini Index). თავის მხრივ, ეკონომიკის „მაგიური რვაკუთხედი“ („Magic Octagon“ of Economics) მაკროეკონომიკური პოლიტიკის მიზნების შემდგომი გაფართოებული ჩარჩოა, რომელიც უკვე მოიცავს მდგრადი განვითარების განზომილებას და ეკონომიკის ხარისხობრივ კომპონენტებს (მდგრადი განვითარების კომპონენტებია: ეკოლოგიური მდგრადობა და ინვესტიციები/ინოვაცია/ადამიანური კაპიტალი). თუმცა, მოდერნიზებულ ეკონომიკაში ეს საკმარისი აღარ არის. მდგრადი განვითარება მოითხოვს სოციალური, ინსტიტუციური და ეკოლოგიური პარამეტრების ინტეგრაციას. სწორედ ამიტომ ჩამოყალიბდა ეკონომიკის „მაგიური ათკუთხედის“ („Magic Decagon“ of Economics) მოდელი, რომელიც აერთიანებს 10 სტრატეგიულ სტრატეგიულ მაკრო-სოციალურ ინდიკატორს (განვითარების გაფართოებული კომპონენტებია: (განათლების ხარისხი და ადამიანური კაპიტალი და ინსტიტუციური ხარისხი) და მთლიანობაში, წარმოადგენს მიზნების ყოვლისმომცველ, ხშირად წინააღმდეგობრივ ერთობლიობას, რომელიც მიზნად ისახავს დაბალანსებული, ეთიკური და გრძელვადიანი საზოგადოებრივი კეთილდღეობის მიღწევას.

საქართველოს ეკონომიკა, როგორც გარდამავალი ეკონომიკური სისტემა, განსაკუთრებულად მგრძნობიარეა გლობალური ეკონომიკური შოკების მიმართ. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია მაკროეკონომიკური პოლიტიკის ეფექტიანობის შეფასება როგორც კლასიკური, ისე გაფართოებული მოდელების გამოყენებით ეკონომიკური ტრანსფორმაციის, რეგიონული განვითარების უთანასწორობისა და გლობალურ ბაზრებზე ინტეგრაციის პირობებში. ამ თვალსაზრისით, აღსანიშნავია, 2016-2025 წლების მიხედვით, საერთაშორისო ანგარიშების შესწავლიდან გამომდინარე, ეკონომიკის „მაგიური მრავალკუთხედის“ ძირითადი შედეგების შეჯამება (იხ. ცხრილი 1 და დიაგრამა რაღარი 1) საქართველოსა და საერთაშორისო გაერთიანებების (ევროკავშირი/EU-27, ეთგო/OECD) თვალსაზრისით, სახელდობრ: –

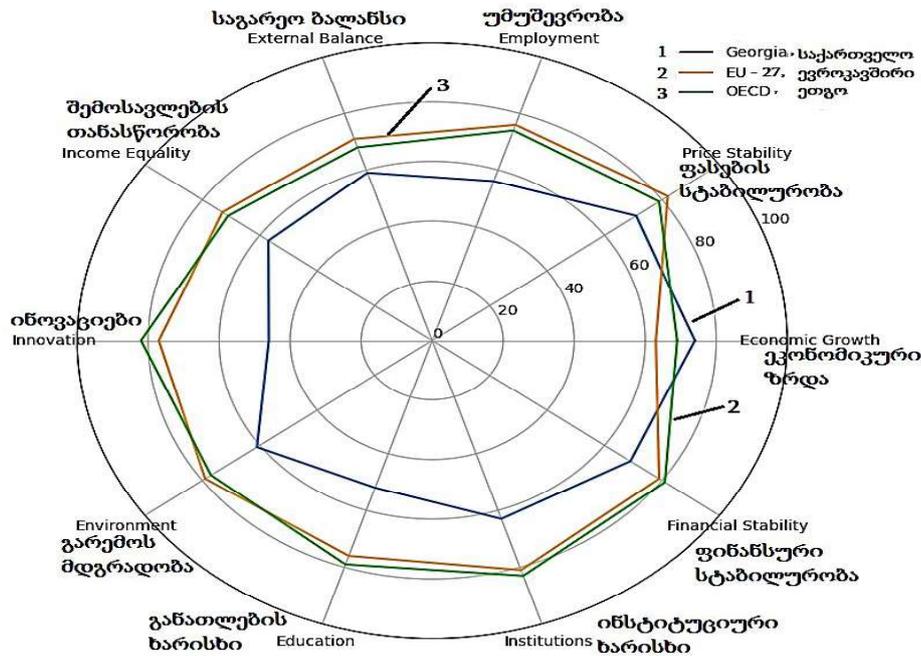
❖ **საქართველო** – სწრაფი ეკონომიკური ზრდის ფონზე ჯერ კიდევ გამოწვევებია დასაქმების დონესა და საგარეო ბალანსის სტრუქტურულ სირთულეებში, თუმცა სიღარიბის შემცირება და ინფლაციის მართვა მნიშვნელოვან პროგრესს ასახავს;

❖ **ევროკავშირი/EU-27** – ზომიერი, მაღალი სტაბილურობა და სოციალური გარანტიები – მთავარი ძალაა, თუმცა ზრდის ტემპი ბევრად უფრო ნელია;

❖ **OECD ქვეყნები** – ეთგო-ს წევრ ქვეყნებს საშუალო განვითარებული ეკონომიკები აქვს, სადაც სამუშაო ბაზარი გრძელდება ძლიერი სტრუქტურებით და ინფლაცია კონტროლირებულია, თუმცა ზრდა შესაძლოა შენელებს გლობალურ გამოწვევებიდან გამომდინარე.

**ცხრილი 1. ეკონომიკის „მაგიური მრგალკუთხედის“ ინდიკატორების შედარება, საქართველო, EU, OECD, 2016-2025 წწ. (% ინდექსი 0 – 100),
(წყარო: საქსტატი, საერთაშორისო ორგანიზაციების ანგარიშები)**

ინდიკატორი, ერთეული	საქართველო	ევროკავშირი (EU-27)	ეთგო (OECD)
ეკონომიკის „მაგიური ოთხკუთხედის“ 4 ინდიკატორი			
ეკონომიკური ზრდა, %, 0 - 100	2016-2020, ≈1-6	2016 – 2025: საშუალოდ ≈ 1 –2 (€ ზონა), 63	2016 – 2025 ≈ 2 3, 69
	2021-2025, ≈ 5-8		
	2016 – 2025: 74		
უმუშევრობის დონე/ დასაქმება, %, 0 - 100	2016-2022, ≈17-22	2016 – 2025: ≈6 %, 76	2016 – 2025: ≈ 5.5–7.0, 74
	2023-2025, ≈ 11-14		
	2016 – 2025: 56		
ინფლაცია/დასაქმება, (CPI), %, 0 -100	2016-2022: ≈ 1.5 – 13.9	2024 – 2025: ≈ 2 - 3	2024 – 2025: ≈ 3-4
	2023-2025: ≈ 1 - 4		
	2016 – 2025: 71	2016 – 2025: 82	2016 – 2025: 79
საგარეო ბალანსი, %, 0 - 100	2024-2025: ≈ -4	≈ +0.5 - 1.0	≈ -0.4
	2016 -2025: 59	71	68
ეკონომიკის „მაგიური ექვსკუთხედის“ 4+2 ინდიკატორი			
სოციალური უთანასწორობა, (Gini)/შემოსავლების თანასწორობა, 0 - 100	57	73	71
გარემოსდაცვითი შესრულება (EPI), 0 - 100	61	79	77
ეკონომიკის „მაგიური რვაკუთხედის“ 6+2 ინდიკატორი			
ინოვაცია და ტექნოლოგიები, 0 - 100	46	77	82
ფინანსური სტაბილურობა, 0 - 100	69	79	77
ეკონომიკის „მაგიური ათკუთხედის“ 8+2 ინდიკატორი			
განათლების ხარისხი და ადამიანური კაპიტალი, 0 - 100	52	76	79
ინსტიტუციური ხარისხი, 0 - 100	63	81	83

დიაგრამა რადარი 1. ეკონომიკის „მაგიური ათკუთხედის ინდიკატორების შედარება, საქართველო/EU/OECD, 2016-2025 წწ. (წყარო: საქსტატი, საერთაშორისო ორგანიზაციების ანგარიშები)

თავის მხრივ, ზემოაღნიშნულ 2016-2025 წლებში ეკონომიკის „მაგიური მრავალკუთხედის“ ინდიკატორების შეფასებისას აღსანიშნავია შემდეგი აქტივობები და მიღწევები:

მშპ რეალური ზრდა – საქართველოში ეკონომიკური ზრდის ტენდენციები კლებისა და ზრდის გარკვეული პერიოდებით ბევრად უფრო ცვალებადი იყო კრიზისებისა და ეკონომიკური კონიუნქტურის გათვალისწინებით და აჩვენებს მნიშვნელოვნად მაღალ კლასტერულ ზრდას, განსაკუთრებით პოსტ-პანდემიურ პერიოდში, რაც აჩვენებს სწრაფად განვითარებად და ადაპტირებულ ეკონომიკურ სისტემას რეგიონულ დონეზე, თუმცა ასევე გლობალური და რეგიონული კონტექსტური გამოწვევებით; ხოლო EU-27-სა და OECD-ში ზრდის საშუალო უფრო დაბალი, თანმიმდევრული და ხარისხიანია განვითარებული ბაზრებისთვის;

უმუშევრობა – საქართველოში უმუშევრობის დონე იყო მაღალი, ხოლო EU-27-ში შედარებით დაბალი; OECD-ში კი, უფრო სტაბილური მაჩვენებელი;

ინფლაცია – საქართველოში ინფლაცია არასტაბილური იყო სხვადასხვა პერიოდში, ხოლო, EU-27 და OECD უფრო ცვალებადი;

საგარეო ბალანსი – საქართველოს საგარეო ეკონომიკური წონასწორობა დეფიციტურია, ხოლო EU-27 საშუალოდ წმინდა ბალანსს აჩვენებს, თუმცა ზოგიერთი ქვეყანა ზარალსაც აღრიცხავს;

სოციალური უთანასწორობა/Gini კოეფიციენტი – EU 27-ის ქვეყნებში საერთო ჯამში, ნაკლები უთანასწორობაა OECD ქვეყნების საშუალოსთან შედარებით; ხოლო, საქართველოში ბოლო წლებში ჯინის კოეფიციენტი დაახლოებით 33–37-ს შეადგენს;

EPI/Environmental Performance Index – ეკოლოგიური ეფექტიანობის ინდექსის მიხედვით საქართველოსთან შედარებით, ევროკავშირის/EU-27-ს და ეთგო-ს/OECD-ს გაერთიანების წევრი ქვეყნები ასრულებენ უფრო მაღალ ეკო შეფასებებს;

ინოვაციის ინდექსი – საქართველოში შესამჩნევია ზრდის ტენდენცია და ინოვაციის მხარდაჭერის სისტემების გაძლიერება (მეცნიერება, R&D, სტარტაპები); ხოლო, ევროკავშირში/EU-27-ში სტაბილური ზრდა, ძლიერი საერთაშორისო R&D ინფრასტრუქტურა და ეთგო-ში/OECD-ში კი, – მაღალი ინოვაცია და ტექნოლოგიური უპირატესობები მუდმივად შენარჩუნებულია.

ფინანსური სტაბილურობა – საქართველო პროგრესირებს ფინანსურად და ვალის შემცირება ნელ-ნელა იზრდება მდგრადობის ინდექსში, თუმცა ჯერ კიდევ მაღალია ვალის და ფინანსური შოკების რისკი; ევროკავშირში/EU-ში შესამჩნევია მცირე ცვლილებები და სტაბილური ფინანსური სისტემა, რეგულაციების მაღალი დონე. ხოლო ეთგო-ში/OECD-ში კი, – მოწინავე ფინანსური მდგრადობა, მონეტარული და საბანკო სტრუქტურების სიძლიერე;

განათლება და ადამიანური კაპიტალი - ეთგო/OECD ლიდერობს მაღალი PISA-ს (Programme for International Student Assessment/მოსწავლეთა შეფასების საერთაშორისო პროგრამა) შედეგებით, უმაღლესი განათლების ხელმისაწვდომობით და კვლევითი ინფრასტრუქტურით; ევროკავშირის/EU-27-ს საშუალო ოდნავ ჩამორჩება OECD-ს, თუმცა კვლავ მაღალია ადამიანური კაპიტალის ხარისხი; ხოლო, საქართველო აჩვენებს პროგრესს, თუმცა OECD/EU სტანდარტებთან შედარებით ჩამორჩება განსაკუთრებით: კვლევისა და განვითარების (R&D/Research and Development/კვლევა და განვითარება) ხარჯებში, STEM (Science, Technology, Engineering, and Mathematics/მეცნიერება, ტექნოლოგია, ინჟინერია, მათემატიკა) კომპეტენციებსა და შრომის პროდუქტიულობაში;

ინსტიტუციური ხარისხი – ეთგო/OECD გაერთიანებაში შესამჩნევია ძლიერი ინსტიტუციური სტაბილურობა და სამართლის უზენაესობა, მაშინ, როცა ევროკავშირის/EU-27-ს საშუალო მაჩვენებელი მართალია მაღალია, თუმცა წევრებს შორის განსხვავებები არსებობს, თავის მხრივ, საქართველოში შესამჩნევია შედარებით ძლიერი პოზიცია, თუმცა სასამართლო დამოუკიდებლობა, პოლიტიკური პოლარიზაცია და ადმინისტრაციული ეფექტიანობა საჭიროებს გაუმჯობესებას.

კვლევის შედეგები აჩვენებს, რომ მაკროეკონომიკური ზრდა ავტომატურად არ იწვევს მიკროეკონომიკურ კეთილდღეობას. ეკონომიკური პოლიტიკის ეფექტიანობა მნიშვნელოვნად დამოკიდებულია იმაზე, თუ რამდენად აისახება მაკრო დონეზე მიღებული გადაწყვეტილებები საწარმოთა ქცევასა და მოსახლეობის სოციალურ მდგომარეობაზე. ამ თვალსაზრისით, აღსანიშნავია, რომ COVID-19-ის შემდეგ მსოფლიო ეკონომიკამ განიცადა ინფლაციური წნეხი, მიწოდების ჯაჭვების დარღვევა და სახელმწიფო ვალის ზრდა. შედეგად, ფასების სტაბილურობა და ფისკალური მდგრადობა კვლავ გახდა ცენტრალური ამოცანა. თავის მხრივ, ევროკავშირის „მწვანე შეთანხმება“ და ეთგო-ს/OECD-ის კლიმატური პოლიტიკა ცხადყოფს, რომ გარემოსდაცვითი კომპონენტი ეკონომიკურისტრატეგიის განუყოფელი ნაწილი გახდა. ციფრული ეკონომიკა კი ზრდის პროდუქტიულობას, თუმცა ზრდის უთანასწორობის რისკსაც. ამასთან, ენერგეტიკული უსაფრთხოება, სავაჭრო ბლოკების ფრაგმენტაცია და რეგიონული კონფლიქტები გავლენას ახდენს საგარეო ბალანსზე და ინვესტიციურ გარემოზე. შესაბამისად, საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარება ხასიათდება ციკლური ზრდითა და სტრუქტურული დისბალანსებით, ინფლაციის ცვალებადობით, საგარეო სავაჭრო დეფიციტით, სოციალური უთანასწორობისა და რეგიონული დისბალანსის პრობლემებით, ენერგოდამოკიდებულებით და კლიმატური გამოწვევებით. მართალია, მაკროეკონომიკური სტაბილიზაცია მიღწეულია, მაგრამ მიკროეკონომიკურ და სოციალურ დონეზე შედეგები კვლავ არასაკმარისია, რაც ეკონომიკური პოლიტიკის კოორდინაციის გაძლიერების

აუცილებლობაზე მიუთითებს. ასეთ პირობებში, საქართველოსთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ეკონომიკის „მაგიური მრავალკუთხედის“ ოპტიმალური მოდელის გრძელვადიანი ოპტიმალური სტრატეგიის შემუშავება, რომელიც დაეფუძნება წარმოების დივერსიფიკაციას, შრომის ბაზრის განვითარებას, ინსტიტუციური გარემოს გაუმჯობესებას და ისეთ მნიშვნელოვან პრიორიტეტებს, როგორცაა მაკროეკონომიკური სტაბილურობა, ინკლუზიური ეკონომიკური ზრდა, ინოვაციური და ცოდნაზე დაფუძნებული ეკონომიკა, გარემოსდაცვითი მდგრადობა, ინსტიტუციური გაძლიერება და სამართლის უზენაესობა.

ამრიგად, ეკონომიკის „მაგიური მრავალკუთხედი“ წარმოადგენს არა სტატიკურ მიზანს, არამედ დინამიკურ ჩარჩოს, რომლის ფარგლებში სახელმწიფო ცდილობს ეკონომიკური სტაბილურობისა და განვითარების უზრუნველყოფას. მსოფლიო გამოცდილება და საქართველოს რეალობა ადასტურებს, რომ მაკრო და მიკროეკონომიკური პროცესების ჰარმონიზაცია წარმოადგენს ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევას თანამედროვე ეკონომიკური პოლიტიკისთვის. ამ თვალსაზრისით, 2016–2025 წლების პერიოდი გამოირჩევა როგორც რეფორმების ინტენსივობით, ისე გლობალური კრიზისებით, რომლებმაც არსებითად შეცვალა ეკონომიკური გარემო და წარმოაჩინა მაკროეკონომიკური სტაბილურობისა და მიკროეკონომიკური ეფექტიანობის ურთიერთდამოკიდებულება, სადაც ეკონომიკური ზრდა ხასიათდებოდა არათანაბარი დინამიკით. წინასაპანდემიო პერიოდში ეკონომიკური აქტივობა იზრდებოდა, თუმცა გლობალურმა პანდემიამ გამოიწვია მკვეთრი რეცესია. შემდგომ წლებში დაფიქსირდა აღდგენის ტენდენცია, რაც განპირობებული იყო ფისკალური სტიმულებითა და საგარეო მოთხოვნის ნაწილობრივი აღდგენით. ასევე, მნიშვნელოვან გამოწვევად იქცა ინფლაციური პროცესები. გლობალური ფასების ზრდამ და მიწოდების ჯაჭვების დარღვევამ გავლენა მოახდინა შიდა ფასებზე, რაც განსაკუთრებით მძიმედ აისახა დაბალი შემოსავლის მქონე მოსახლეობაზე. საგარეო ვაჭრობის ბალანსი კვლავ რჩება უარყოფითი, რაც ქვეყნის იმპორტდამოკიდებულ ეკონომიკურ სტრუქტურაზე მიუთითებს. ასევე, განსხვავებული ინტენსივობით მიმდინარეობდა მიკროეკონომიკურ დონეზე ეკონომიკური განვითარების პროცესები, სადაც მცირე და საშუალო ბიზნესის სექტორი რჩებოდა ეკონომიკური ზრდის მნიშვნელოვან წყაროდ, თუმცა მას ხშირად ზღუდავდა ფინანსურ რესურსებზე შეზღუდული წვდომა და ინსტიტუციური ბარიერები. ამასთან, შრომის ბაზარზე შეინიშნებოდა უმუშევრობის სტრუქტურული ხასიათი, რაც დაკავშირებულია სამუშაო ძალის უნარებსა და ეკონომიკის მოთხოვნებს შორის შეუსაბამობასთან. შემოსავლების განაწილების ანალიზი მიუთითებს სოციალურ უთანასწორობაზე, რაც აფერხებს ეკონომიკური ზრდის სოციალურ ეფექტიანობას. შესაბამისად, ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური პოლიტიკის გაჯანსაღებისათვის მიზანშეწონილად მიგვაჩნია შემდეგი რეკომენდაციების გათვალისწინება, სახელდობრ: მაკროეკონომიკური სტაბილურობის გაუმჯობესება (ინფლაციის მართვა, კონტროლი და პროგნოზირება ცენტრალური ბანკის პოლიტიკით, რეალური მშპ-ის მდგრადი ზრდა, ეკონომიკური ზრდის სტიმულირება მწვანე ინვესტიციებით, პროდუქტიულობის გაძლიერება, კეთილდღეობის ზრდა, სახელმწიფო შემოსავლების გაფართოება, მოსახლეობის რეალური შემოსავლის დაცვა, საინვესტიციო გარემოს სტაბილურობა, უმუშევრობის მინიმიზაცია, შრომითი რესურსების ეფექტიანი გამოყენება, სოციალური სტაბილურობა, სიღარიბის შემცირება, საგადაამხდელო ბალანსის მდგრადობა, ექსპორტისა და იმპორტის ოპტიმალური თანაფარდობა, ვალუტის სტაბილურობა, ეკონომიკური უსაფრთხოება, ბიუჯეტის დეფიციტის და სახელმწიფო ვალის კონტროლი, ფინანსური მდგრადობა, კრიზისების პრევენცია) და მიკროეკონომიკური

პოლიტიკის ეფექტიანობის ამაღლება (ინოვაციების ხელშეწყობა საგანმანათლებლო და საბიუჯეტო სტიმულებით, მცირე და საშუალო საწარმოების (SMEs/Small & Medium Enterprises) კონკურენტუნარიანობის გაზრდა, ციფრული ტრანსფორმაციის სრულყოფა საჯარო და კერძო სექტორში), ბაზრის სტრუქტურის გაუმჯობესება (ანტიმონოპოლიური კანონმდებლობის გამკაცრება, კონკურენციის სტიმულირება ადგილობრივ ბაზარზე), გლობალურ ტენდენციებთან ადაპტაცია (ინდუსტრია 4.0 და 5.0, ხელოვნური ინტელექტის და მწვანე ტექნოლოგიების სწრაფი და ოპტიმალური დანერგვა, განათლების სისტემის რეალობისთვის მორგება), სოციალური და გარემოსდაცვითი მდგრადობა (სოციალური უთანასწორობის შემცირება, გარემოს დაცვა და „მწვანე“ ზრდა, გრძელვადიანი განვითარება, თაობათაშორისი ბალანსი), სადაც სტრატეგიული სოციალურ-ეკონომიკური პოლიტიკის გეგმა დაეფუძნება ეკონომიკის „მაგიური მრავალკუთხედის“ პრინციპებს და ხელს შეუწყობს ქვეყნის მდგრად და გლობალურად ინტეგრირებულ ეკონომიკურ განვითარებას.

დასკვნა

ეკონომიკის „მაგიური მრავალკუთხედის“ გაფართოებული კონცეფცია წარმოადგენს თანამედროვე ეკონომიკური განვითარების შეფასების ინტეგრირებულ მოდელს, რომლის გამოყენებაც საშუალებას იძლევა შეფასდეს სოციალურ-ეკონომიკური მდგრადობის ინდიკატორების ურთიერთკავშირი, რომელთა კოორდინირებული ანალიზი საშუალებას იძლევა ერთდროულად შეფასდეს მდგრადობის მრავალი მიმართულება და განისაზღვროს ქვეყნის ძლიერი და სუსტი მხარეები სისტემური შეფასებისთვის, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც მონაცემები შედარებულია გლობალურ სტანდარტებთან, სადაც გლობალური ტენდენციები ადასტურებს, რომ ეკონომიკური ზრდა უნდა იყოს ინკლუზიური, ინოვაციური და ეკოლოგიურად პასუხისმგებლიანი.

საქართველოს შემთხვევაში, მთავარი გამოწვევებია ინოვაციის დეფიციტი, ადამიანური კაპიტალის არასათანადო განვითარება, ინსტიტუციური ხარისხის დაბალი მაჩვენებელი, ინფრასტრუქტურული დისბალანსი, ეკოლოგიური მდგრადობის შეზღუდვები და მდგრადობის სხვა გამოწვევები. ევროკავშირის/EU-27 და ეთგო-ს/OECD-ს საშუალო მაჩვენებლებთან შედარებით, ნათლად ჩანს, რომ მდგრადი და ინკლუზიური ეკონომიკური განვითარების უზრუნველყოფისთვის აუცილებელია სტრატეგიული ინვესტიციები, ინსტიტუციური რეფორმები, ადამიანური კაპიტალის განვითარება, სოციალური თანასწორობა, დასაქმების ხარისხი, ტექნოლოგიური ტრანსფორმაცია, დიגיტალიზაცია, ინოვაციების სტიმულირება და მწვანე ეკონომიკის პოლიტიკის ინტეგრაცია.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. Blanchard, O. (2021). Macroeconomics. Pearson Education.
2. Mankiw, N. G. (2022). Principles of Economics. Cengage Learning.
3. საქართველოს ეროვნული ბანკის მასალები (2016–2025).
4. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მასალები 2016–2025).
5. European Union Economic Reports (2016–2025)
6. OECD Economic Outlook Series (2016–2025)
7. World Bank Development Indicators (2016–2025)
8. IMF Country Reports და World Economic Outlook (2016–2025)
9. European Commission (2023). European Green Deal. Brussels.
10. United Nations (2015). Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development.

რეზიუმე

სტატიაში შესწავლილი და განხილულია ეკონომიკის „მაგიური მრავალკუთხედის“ მოდელი, რომლებიც წარმოადგენს სამეცნიერო-პრაქტიკულ ინსტრუმენტს, რომელიც აერთიანებს მრავალინდიკატორულ ანალიზს მაკროეკონომიკური სტაბილურობის, სოციალური სტრუქტურების, ინოვაციების, ინსტიტუციური ხარისხის და გარემოსდაცვითი პოლიტიკის მიმართულეებით. ამასთან, გაანალიზებულია 2016–2025 წლების მიხედვით თანამედროვე ტრანსფორმაციის გლობალური ტენდენციები ევროკავშირის/EC-27-ს/ეთგო-ს/OECD-ს ქვეყნების მაგალითზე და საქართველოს სპეციფიკური გამოწვევები, შესაძლებლობები და პოლიტიკის რეკომენდაციები მდგრადი განვითარების პირობებში. გაანალიზებულია ისეთი გლობალურ ტენდენციები, როგორცაა – პოსტპანდემური ეკონომიკური აღდგენა, გეოპოლიტიკურ რისკები, მწვანე ტრანსფორმაცია, ციფრული ეკონომიკა და შეფასებულია მათი გავლენა საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე. საქართველოს მაგალითზე მოდელი იძლევა მკაფიო ხედვას ქვეყნის პოზიციაზე გლობალურ კონტექსტში, აღნუსხავს ძლიერ და სუსტ მხარეებს და განსაზღვრავს პოლიტიკის სტრატეგიულ პრიორიტეტებს. ნაჩვენებია, რომ საქართველოსთვის პრიორიტეტულია სისტემური სტრუქტურული რეფორმების და მდგრადი განვითარების პრინციპებზე დაფუძნებული მნიშვნელოვანი მიმართულებების გაძლიერება, რომელთა რაციონალური განხორციელება ხელს შეუწყობს ქვეყნის ეკონომიკური მიზნების ჰარმონიზაციას, გრძელვადიანი სტაბილურობის უზრუნველყოფას და საერთაშორისო კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას.

CURRENT ASPECTS OF THE „MAGIC POLYGON“ OF THE ECONOMY: GLOBAL TRENDS, CHALLENGES FOR GEORGIA AND PROSPECTS FOR SUSTAINABLE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT

Gela Machaidze

Doctor of Technics, Professor, LEPL Georgian Technical University

Gela Lobjanidze

Doctor of Economics, Associate Professor, LEPL Georgian Technical University

ABSTRACT

This study examines the „Magic Polygon of Economy“ model, a scientific-practical framework that integrates multi-indicator analysis across macroeconomic stability, social structures, innovation, institutional quality, and environmental policy. It analyzes global transformation trends from 2016 to 2025, drawing on examples from EU-27 and OECD countries and assesses Georgia’s specific challenges, opportunities and policy recommendations within a sustainable development context.

The study highlights key global trends, including post-pandemic economic recovery, geopolitical risks, green transformation, and digital economy developments, and evaluates their

impact on Georgia's socio-economic environment. The model provides a comprehensive overview of Georgia's position in the global context, identifying strengths and weaknesses and informing strategic policy priorities.

Findings underscore the importance of implementing systemic structural reforms and advancing key areas grounded in sustainable development principles. Effective execution of these measures would support the harmonization of national economic objectives, enhance long-term stability and strengthen international competitiveness.

Key words: „Magic Polygon“, Macro-Micro Economics, State Regulation, Sustainable Development, Global Trends.